

Секція: Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика.

Нагайська Д.Ю.

аспірант кафедри економіки і маркетингу

Харківського національного економічного

університету імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

ПРАКТИКА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ МАРКЕТИНГУ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Практика законодавчого регулювання соціальної відповідальності суб'єктів господарювання та їх маркетингу і заохочення підприємців до ведення господарської діяльності здобула широкого поширення серед урядів країн Європи. У полі відповідальності держави знаходяться стимулювання компаній до реалізації соціально відповідальної діяльності і маркетингу, проведення просвітницьких та інформаційних заходів, створення умов для реалізації добровільних ініціатив, контроль за виконанням взятих зобов'язань.

У деяких країнах світу роль партнера у виконанні вимог соціальної відповідальності взяла на себе держава, створивши окремі спеціалізовані інститути (Великобританія, Нідерланди, Польща, Швеція). Іншим напрямком державної підтримки є формування і затвердження Національної стратегії сталого розвитку або Національної стратегії (Програми) розвитку соціальної відповідальності бізнесу (Австрія, Хорватія, Франція). Одним із прикладів ефективного державного регулювання постає затвердження вимог до врахування соціальних і екологічних показників в умовах прийняття інвестиційних рішень пенсійними фондами Бельгії, Великої Британії і Німеччини. Інший приклад – введення зобов'язання щодо підготовки великими корпораціями нефінансової звітності (Франція, Швеція, Данія і Фінляндія) [1].

Управління державними компаніями деяких країн відбувається згідно до постанови із корпоративного управління (Швеція, Фінляндія), що знаходить

своє продовження у політиці підприємств щодо винагород керівництва (Іспанія, Швеція, Франція). Держава може стимулювати компанії до ведення соціально відповідальної діяльності шляхом надання фінансової підтримки лише тим підприємствам, які вносять свій вклад у розбудову соціальної економіки і підвищення рівня добробуту громадян (Бельгія). Інший шлях – створення ринку соціально відповідальних інвестицій (Туреччина) або удосконалення системи звітності компаній та їх інформаційна підтримка (Данія) [2, с. 185-186].

Країни ЄС приділяють особливу увагу підтримці соціально відповідальної діяльності державних компаній, яка набуває форми проведення тендерних, сталих і етичних закупівель, які відповідають критеріям прозорості, рівності, справедливого відношення ціни і якості продукції.

У 2009 році набули чинності рекомендації уряду Швеції про порядок нарахування і виплат заробітних плат. Згідно до них: змінну заробітну плату можуть отримувати усі співробітники, окрім керівників; державне підприємство звітує публічно про розміри заробітних плат керівників за принципом «відзвітуй або поясни» і готує звіт про нефінансові показники діяльності згідно до Глобальної ініціативи звітності; обмеження на розмір вихідної допомоги керівника становить 18 місячних заробітних плат; пенсії керівників підприємства формуються за сумою сплачених внесків, які не мають перевищувати 30% від розміру фіксованого грошового винагородження праці; рада директорів компанії інтегрує цілі сталого розвитку до стратегії розвитку підприємства і щорічно звітує щодо результатів їх виконання та ін. [4, с. 10-12].

З 2012 року керівники державних підприємств Франції не можуть отримати річну заробітну плату, що перевищує двадцять середніх заробітних плат, а з 2013 році у країнах Європейського Союзу заборонені виплати бонусів банківським співробітникам розміром понад дві річні заробітні плати.

Уряд Фінляндії підтримав запровадження моделі звітності державних підприємств за принципами Глобальної ініціативи зі звітності та Стандарту ISO 26000 і затвердив постановою про державну власність групи показників, які мають бути відображені у звіті: організаційне управління; людські ресурси;

економічна відповідальність; відповідальність за якість продукції; дотримання і захист прав людини; довкілля; суспільство; управління поставками [3, с. 11-12].

Одним з ефективних механізмів підтримки соціальної відповідальності бізнесу на рівні держави є інституціоналізація, яка передбачає створення державних органів і дослідницьких центрів, а також налагодження постійного діалогу між представниками бізнес-середовища і громад (серед країн-лідерів – Австрія, Великобританія, Данія, Німеччина, Франція, Швеція) [4].

В Австрії соціальну відповідальність бізнесу контролює Федеральне Міністерство соціальної безпеки, захисту поколінь та споживачів, а виконання програм сталого розвитку – Міністерство сільського господарства, лісництва, навколишнього середовища та водопостачання, а також Австрійська ділова рада зі сталого розвитку і Австрійське співтовариство навколишнього середовища та технологій.

У Бельгії особливому контролю підлягає діяльність пенсійних фондів, що мають здійснювати свою інвестиційну політику із урахуванням етичних, екологічних та соціальних критеріїв, відображених у Законі про професійну пенсію. Від недобросовісного рекламування товарів та послуг та їх впливу на навколишнє середовище споживачів захищає Закон Про інформацію, захист споживачів та торгівлю.

У Великобританії урядом Тоні Блера було призначено Міністра з питань соціальної відповідальності і започатковано проект SIGMA, покликаний сприяти забезпеченню сталості в управлінні підприємствами. Інший приклад – робота Консорціуму малого бізнесу, який підтримує малий і середній бізнес у підвищенні їх конкурентоспроможності за рахунок удосконалення соціальної та економічної політики. Уряд Великобританії також проводив політику надання податкових пільг інвесторам, які вкладали гроші у розвиток малозабезпечених регіонів, а також організацій і підприємств, які реалізовували проекти, спрямовані на вирішення проблем громади і своїх працівників.

У Данії підтримку соціальної відповідальності бізнесу забезпечують Міністерство економіки та ділових справ, Національна рада з розвитку бізнесу,

Міністерство соціальних справ, Міністерство навколишнього середовища та енергетики. Серед ініціатив уряду і кампанія «Наш спільний інтерес – соціальна відповідальність корпоративного сектору», проект з оцінювання рівня забезпечення прав людини (HRIA), зобов'язання компаній звітувати про вплив своєї діяльності на навколишнє середовище і на громаду, моніторинг діяльності підприємств у сфері соціальної відповідальності та на ринку праці.

Іспанія шляхом надання відповідних нагород заохочує підприємства дотримуватись балансу «робота-життя», нести корпоративну відповідальність перед родинами і підтримувати приватне життя співробітників, а також брати участь у соціальних інтеграційних проектах і проводити благодійні акції. Вирішення проблем громади і благодійництво, які реалізують компанії і громадські організації, підтримуються податковими пільгами.

Міністерство соціальних справ Італії реалізує проект, спрямований на підтримку соціально відповідальної діяльності компаній і їх участі у механізмах соціального забезпечення на національному і місцевому рівнях. На першому етапі було проведено інформаційну кампанію з метою формування соціально відповідальної культури. На етапі рівні компанії формували і поширювали соціальний звіт згідно до визначених обов'язкових критеріїв, а на третьому етапі вони робили добровільні внески до Фонду соціальних зобов'язань і отримували заохочення у формі фіскальних і фінансових пільг.

Уряд Нідерландів підтримує фінансово проекти, які враховують проблеми збереження та відновлення навколишнього середовища. З цією метою було розроблено і затверджено Директиву із зеленого інвестування.

Підвищення рівня соціальної відповідальності компаній у Німеччині є результатом виваженої державної політики: навчання менеджерів і працівників компаній, державна підтримка проектів з екології і справедливої торгівлі, проект «Робота без перешкод» для людей із обмеженими можливостями, проекти з підтримки родини і балансу «життя-робота», проведення круглих столів із розробки і підтримки корпоративних кодексів поведінки. Спільнотою з технічного співробітництва (Gesellschaft fuer Technische Zusammenarbeit – GTZ)

було створено мережу німецьких стейкхолдерів з метою розвитку соціальної відповідальності і вирішення проблемних питань у цій сфері.

Польща стимулює підприємства до ведення соціально відповідальної діяльності шляхом проведення змагань «Польський продукт майбутнього», організатором яких виступає Польське агентство з розвитку підприємництва, що займається підтримкою компаній у дотриманні законів і етичних принципів.

Уряд Франції у 1986 році створив мережу «IMS-Entreprendre pour la Cite», яка об'єднала представників французьких бізнес-структур і поширювала ідеї корпоративної соціальної відповідальності по відношенню до суспільства і в цілому. Також було затверджено Національну стратегію сталого розвитку, започатковано діяльність Національної Ради сталого розвитку, створено Групу вищого рівня сталого розвитку. У Франції також було призначено першого Міністра з питань сталого розвитку, якому підпорядковуються чиновники кожного департаменту міністерства, відповідальні за реалізацію стратегії.

Досвід країн Європи свідчить про високу ефективність державного регулювання соціальної відповідальності суб'єктів господарювання та їх маркетингу шляхом створення спеціалізованих державних органів і дослідницьких центрів, а також налагодження постійного діалогу з представниками бізнес-середовища і місцевих громад.

Список літератури:

1. Albareda L. Public Policies on Corporate Social Responsibility: The Role of Government in Europe / Laura Albareda, Josep M. Lozano & Tamyko Yusa // Journal of Business Ethics. – 2007. – No 74.

2. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія / О.Ф. Новікова, М.Є. Дейч, О.В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті.–Донецьк, 2013. – 296 с.

3. Курінна І., Малярчук В., Саприкіна М., Супрунюк М., Трегуб О. Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність. — К.: Поліграфія «Юстон», 2015. — 47 с.

4. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження. – К. : Видавнича компанія “КІТ”, 2005. – 45 с.